PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, torek, 3. julija 1945 - Leto I. štev. 44

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I

Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo.

Cena 2.- liri

Položaj Slovencev na Koroškem

Izjava angleškega veleposlanika o dogodkih na Koroškem - Odgovor beograjske „Politike“

Beograd, junija. — Angleški veleposlanik je dal tisku naslednjo izjavo:

Z ozirom na veliko število poročil in pritožb, ki so bile objavljene v jugoslovanskem tisku o položaju na Koroškem, odkar so se jugoslovanske čete umaknile iz tega predela, smatrajo angleške oblasti potrebno, da na to odgovorijo.

Vsebina pritožb proti angleški vojaški upravi na Koroškem je sledeč:

1. Da so Angleži zarpli veliko število Slovencev, znanih po njihovem protifaštičnem prepričanju.

2. Da je zavezniška vojaška uprava v zvezi s krajevno policijo zaprla nekaj članov bivšega Slovenskega narodno osvobodilnega odbora na Koroškem in da je zaprla slovensko tiskarno.

3. Da je bila koroška «Landesregierung» osnovana v zvezi bivšim Gauleiterjem dr. Rainerjem in da izvaja protislovensko, pronacistično politiko, ki je Angleži ne ovirajo.

4. Da je nova policija, ki so jo zavezniki osnovali, po večini iz bivših članov Gestapa in SS-organizacij.

5. Z eno besedo: da se izvaja teror nad Slovenci na Koroškem.

Na te pritožbe se morejo dati naslednji odgovori:

1. Do 7. junija je bilo na Koroškem izvršenih 732 aretacij zaradi varnosti, od katerih so vse osebe, izvzemši 36, bile funcionarji v času nacističnih režimov. Ostalih 36 oseb je bilo aretiranih iz raznih razlogov varnosti in v okviru obstoječih navodil zavezniških vojaških oblasti na licu mesta. Od skupnega števila 732 so bili samo šestorica Jugoslovani, ki so bili zaposleni pri Nemcih. Ostalih 345 oseb je bilo aretiranih zaradi prestopkov proti vojni upravi, kot so prekoracenja policijske ure in kršitev odredb o gibanju, medtem ko je bilo 134 oseb aretiranih zaradi navadnih kazenskih dejanj, v pretežni večini za razdalji kraje.

2. Akcija, izvedena proti članom Slovenskega narodno-osvobodilnega odbora, je bila popolnoma vojaškega značaja v soglasju z operativnimi odredbami o umiku jugoslovanskih čet iz teh predelov. Ta akcija ni imela nikakšnega političnega značaja. Prizadete osebe (za katere se zatrjuje, da so bili aretirani in odvedeni v «neznano smer») so bile izgnane Jugoslovani, ki so potem, ko so jih vojaški varnostni organi zaslišali, bili istega dne odvedeni na jugoslovansko mejo. Enako je tudi s tiskarno, ki je zaprta. Zaprta je bila, ko so se jugoslovanske čete umaknile in nima ta akcija nikakšnega političnega značaja.

3. Ko so angleške čete dne 8. maja vkorakale v Celovec, je pokrajinska uprava, ki je bila sestavljena že tri dni preje in ki je prevzela oblast od Gauleiterja Rainerja, ki je moral podati ostavko, ponudila svoje sodelovanje zavezniški vojni upravi in je — popolnoma neodvisno od zavračanja in zamenjevanja nacističnih funkcionarjev, prenehala izvajati kakršnokoli oblast. Dne 28. maja je zavezniška vojna uprava formalno objavila, da pokrajinska uprava ni priznana, a 5. junija je bilo objavljeno, da je ustanovljeno posvetovalni odbor, v katerem so bili znani protifašisti. Vsi člani so bili priznani in zaslišani s strani zavezniških oblasti vojaške uprave. Strogo se je pazilo, da se ne vrinejo osebe, ki so v preteklosti bile naklonjene vsenemški politiki. Eden dvanajstih članov tega odbora predstavlja slovensko manjšino. Poleg te funkcije je Petku, voditelju slovenske manjšine, dovoljeno, da sme vsak čas potovati v Celovec. Oficir zavezniške vojaške uprave v tem predelu je Petka osebno pozval, da pride k njemu na razgovor o vprašanju slovenske manjšine, kadarkoli to želi, ali da vloži pritožbe pri oficirju krajevne vojaške uprave, kadarkoli želi. Do sedaj niso bile vložene nikakšne pritožbe.

4. Krajevna policija je popolnoma očiščena nacistov. Vsi oddelki nacistične posebne policije so popolnoma razpuščeni in njihovo osebje aretirano. Vse osebe, ki so bile aretirane, so bile po pošvetu z izkušenimi angleškimi oficirji vestno zaslišane in o njih vodijo strogo evidenco.

5. Niti eden tja pristojen Slovenec ni bil izgnan iz Koroške. Izgnani so bili le jugoslovanski Slovenci, ki so nerešnično trdili, da so pristojni v ta kraj. Sirokopotezne poizvedbe o gori navedenih pritožbah so pokazale, da ni nikakšnih dokazov o slabem postopanju proti slovenski manjšini in da take izjave nimajo podlage, ker temelje na neresničnih poročilih. Zavezniška vojaška uprava na Koroškem želi ravno tako kakor Jugoslovani, uničiti nacistični vpliv in idejo vsenemško in pronacistično politiko. Britanci tega ne ovirajo. Angleške čete so vkorakale v Celovec dne 8. maja in list «Kaerntner Volkszeitung» je priobčil uvodni članek, v katerem poziva na oborožen odpor proti jugoslovanski invaziji pod pangremanskim geslom «nedejive Koroške». Isti list je prinesel v svoji številki z dne 10. maja na prvi strani govor gauleiterja dr. Rainerja, v katerem pravi, da njega kot narodnega socialista sovražnik ne bo hotel priznati kot voditelja Koroške in ga poslušati. Zato je bila ustanovljena «Landesregierung», ki so jo angleške oblasti mirno gledale vse do 24. maja. Šele takrat in to na protest jugoslovanskega tiska so angleške oblasti izdale formalno izjavo, da ne priznavajo «Landesregierung». Toda takoj nato so vključile veliko število članov «Landesregierung»-a v svoj novo ustanovljeni posvetovalni odbor za Koroško. Poleg drugih so postali člani: Hans Fisch, Hans Ferkisch, Albin Čovenik in Ferdinand Vodenik. Člani tega posvetovalnega odbora Fisch, Ferkisch, so poznani pristaši «Anschluss»-a Brandt, Herke, Čovenik in Vodenik so poznani pristaši «Anschluss-a» in pangermanizma. Vsi razen Hanija in Stupanca so pristaši ponemčevalne politike nasproti koroškim Slovencem. Evo še nekaj primerov: V občini Plajberku so Jugoslovani postavili za predsednika Posingerja. Takoj po svojem prihodu si ga Angleži odstavili in na njegovo mesto imenovali organiziranega člana narod.-socialistične stranke Petra Serajnika, za tajnika pa tudi narodnega socialista Kovača, ki je preganjal Slovence. Dovolili so povrnitev v občino tudi hitlerjevcu Mihaelu Maurerju, «Bauernfuehrer»-ju, ki je bil zbežal skupno s Kovačem. V občini Bajdišah so Angleži zamenjali slovenskega predsednika za nacista Karla Blatnika. V občini Železni Kapli so na mesto Franca Smrtnika, imenovanega od Jugoslovanov, Angleži postavili Franca Piskernika, organizatorja narodnosocialistične stranke v tem kraju. V pomoč so mu dali dva tajnika, obadva organizirana člana narodnosocialistične stranke.

In tako dalje.

Zavezniška policija

4. Nova policija, ki so jo sestavili zavezniki, ima v svojih vrstah večinoma bivše člane gestapa in SS-organizacij. Vse to je jasno razvidno iz prejšnjih točk. Toda tu še nekaj primerov: V občini Bekštajnu so Anleži postavili za predsednika Hitlerjevega pristaša Hansa Janeka iz Beljaka. Vsi člani občinskega odbora razen enega so tudi hitlerjevci. Hitlerjevo orožništvo, ki je pred prihodom jugoslovanske vojske zbežalo, se je sedaj, raščiteno od Angležev, vrnilo ter nadaljuje svoje delo.

V občini Suhi je bil za časa Hitlerjevega režima komandir orožnike postaje Hauptwachtmeister Solar, a v občini Žvabeku Oberwachtmeister Majer. Obadva sta bila zagrižena Hitlerjeva pristaša. Zato, ker sta preganjala Slovence, sta pobegnila pred Jugoslovani, toda sta se po prihodu angleških čet oblečena v njihove uniforme, zopet vrnila. Obadva sta nadaljevala nacistično propagando in preganjanje Slovencev, kakor sta bila navajena delati pod Hitlerjem.

Taki slučaji so bili v vseh krajih. Člani policije v Celovcu in orožništva po vaseh so večinoma isti ljudje, ki so pripadali policiji Hitlerjevega režima. Angleške zasedbene oblasti ne kažejo nobene želje, da izčistijo policijo in orožništvo. Dejstvo je, da v novi avstrijski policiji in orožništvu, organiziranem na ukaz angleških zasedbenih oblasti, kakor je javljeno v «Kaerntner Nachrichten», ni niti enega Slovenca.

„Kršitve policijskih predpisov“

5. Nad Slovenci v Koroški se izvaja teror. Že samo dejstvo, da so na oblasti ostali večinoma sami stari Hitlerjevci, nam to jasno dokazuje. Mnogo ljudi je bilo aretiranih pod pretvezo «kršitve policijskih predpisov» ali «prekoračenja policijske ure». V smislu sedanjih predpisov se smejo oddaljiti od mesta stanovanja za 10 km samo one osebe, ki imajo za to dovoljenje občinske uprave. Teh dovoljenj pa Slovenci ne morejo dobiti iz enostavnega razloga, ker so predsedniki in tajniki občin se vedno nacisti in to celo v krajih, kjer so pred priključkom Nemčiji bili predsedniki in tajniki občin Slovenci. Koroški Slovenci so 17. junija priredili na Blatu pri Pliberku narodno svečanost. Pevovodja slovenskega pevskega društva Mate Krajnc iz Nonče vasi je dne 16. junija prireditev prijavil angleškemu poveljstvu v Pliberku, ki svečanosti ni zabranila. Popoldne drugega dne ko je bila na proslavi množica ljudi, slaveča zmago zaveznikov nad hitlerizmom, je vas Blato obkolila angleška vojska s tanki, oddvojila moške od žensk, vse prisotne legitimirala in aretirala 6 najuglednejših Slovencev iz različnih občin Podjune. Prepeljani so bili v pliberške zapore, kjer so bili zaprti 12 dni. Poleg tega so Angleži preiskali hišo uglednega slovenskega kmeta Lovrenca Huseka. Koroški Slovenci so proslavljali zmago zaveznikov s pesmijo in narodnimi plesi, kar ne more biti v nasprotju z zakonom ali predpisom angleških okupacijskih oblasti. Isti dan so imeli nacisti na Bregu pri Pliberku tajni sestanek, o katerem je bila angleška zasedbena oblast obveščena, vendar ni proti temu storila nobenega ukrepa. Isti slučaj se je ponovil dne 3. in 10. junija.

V nekaterih krajih se morajo stari in mladi Korošci vsak teden javiti angleškemu poveljstvu, v nekaterih občinah celo vsak dan.

Znani hitlerjevci, ki so ves čas vojne aktivno sodelovali z režimom, so izvzeti prijavljanja. Neenakost med Avstrijci in Slovenci je vidna povsod. Povsod so Slovenci zapostavljeni. Ves upravni aparat v slovenskem delu Koroške je še danes prežet s fašističnim duhom. Pri upravnih ustanovah in angleških zasedbenih oblasteh uživajo nacisti več zaščite in podpore kakor Slovenci, ki so se borili proti fašističnemu terorju. To so dejstva. In to je samo nekaj primerov med neštevilnimi drugimi sličnimi primeri, ki bi jih mogli navesti.

Enostavna trditev, da takšno zavezniško stališče nima političnega značaja in da je samo posledica vojaških potreb, ni nobeno opravičilo. Vojaški razlogi so prenehali biti v veljavi po 9. maju, a politične posledice takšne zavezniške uprave so silno dalekosežne. Jugoslaviji ne more biti vseeno, pod kakšno politično upravo bo ena izmed provinc, v kateri žive mnogoštevilni Jugoslovani. Jugoslavija ne more dovoliti, da so še danes, po zmagi Združenih narodov, Slovenci na Koroškem, ki so se edini v mejah starega rajha z orožjem v roki uprli Hitlerju, pregnanjani tako, kakor so bili preganjani pod nacistično upravo.

Ta zavezniška politika na Koroškem pa poleg tega budi razočaranje nad zavezniki, ustvarja nezadovoljstvo in ogorčenje ter kali dobre odnošaje med zavezniki. To nikakor ni v interesu Velike Britanije ,pa tudi ni v interesu Jugoslavije, ki želi imeti dobre odnošaje s to zavezniško državo».

Jugoslovanski poslanik v Pragi

London, 30. Reuter. — S prihodom jugoslovanskega poslaništva pod vodstvom poslanika dr. Darka Černeja se je število inozemskih diplomatskih zastopstev v Pragi povečalo na 4. Dosedanja poslaništva predstavljajo Veliko Britanijo, Sovjetsko zvezo, Združene države Amerike in Jugoslavijo.

Okupacijska področja Nemčije

Pariz, 30. Reuter. — Razdelitev Nemčije v štiri okupacijska področja je pred zaključkom. Domneva se, da so 4 zavezniške sile — Rusija, Britanija, Amerika in Francija — že dosegle sporazum v vseh glavnih točkah in dobro informirani krogi pričakujejo njegovo objavo v prihodnjih dneh.

Vprašanje Tangerja

London, 30. Reuter. — «Times» pišejo: Razgovori ki trajajo že nekaj tednov glede bodočega položaja tangerskega območja, so, kakor kaže, prišli do zaključne stopnje. Pričakujejo, da se bodo v kratkem sestali predstavniki Velike Britanije, Združenih držav in Francije, da ukrenejo vse potrebno za čim prejšnji konec španske nasilne prisvojitve. Čeprav niso Združene države podpisale pogodbe, ki je postavljala mednarodno oblast v Tangerju, zahteva sedaj ameriška vojaška politika zaradi varnosti v tem delu sveta, da mora biti straža v Tangerju v pravih rokah. Ameriško mnenje je bilo skoraj prav tako kakor britansko prizadeto spričo Francove načrtne kršitve pogodbe v letu 1940. Tudi Francija ima posebne razloge, da vztraja na zopetni obnovi zakona in reda v Tangerju. Italija ni udeležena pri sedanjih razgovorih, čeprav je svoj čas podpisala pogodbo.

Volilna borba v Angliji

Churchill zaostril volilno tekmovanje

London, 1. Reuter. Churchill, ministrski predsednik in voditelj konservativne stranke, je zaključil vrsto volilnih govorov po radiju, ki so jih imeli voditelji vseh političnih strank. Dejal je:

«Morda je poslednjič, da se obračam na vas kot ministrski predsednik. To je odvisno od vas. Prepričan sem, da van moram bolje od drugih pomagati skozi nevarnosti in težave prihodnjih nekaj let. Pripravljen sem storiti, kar je v mojih močeh. Pričakujem vašega odgovora. Glasiti se mora «da» ali «ne». Ne pričakujem ga z žejo po oblasti, kajti kaj naj docežem ali izgubim po vsem, kar se je zgodilo, in po vsem, kar ste storili za me — pričakujem ga z zaupanjem».

Ko se je obrnil na britanske oboroženе sile v tujini, je dejal: «Nobene resnice ni v zgodbah, ki jih pripovedujejo okoli, da boste glasovali za moje politične nasprotnike pri teh volitvah, pa naj bodo laburisti ali liberalci, ne da bi pri tem glasovali za mojo odstranitev z oblasti». Laburistična stranka je formalno izjavila na svoji konferenci, da po volitvah ne bo stopila v nikako koalicijo s konservativci. «Zame bi bilo nemogoče, biti član vlade laburistične stranke, če vodi ta stranska politiko, ki jo smatram za pogubno za bodočnost te dežele. Če pride socialistične vlada na oblast, mora priti na oblast pod svojimi lastnimi voditelji in ti morajo nositi odgovornost».

Dotaknil se je tudi odgovornosti za razpad koalicijske vlade. Dejal je, da bi se, kakor je navada po britanski ustavi, morala koalicijska vlada predstaviti pri volitvah narodu kot enota in prositi za obnovo zaupanja vanjo. «Čeprav bi bilo to sicer v korist narodu in bi bilo zaželjeno od naroda in od imperija, je močno mnenje socialistične stranke zavrglo ta načrt».

«Ljudje v sedanjem času ne zahtevajo nenadne in popolne politične spremembe. Njihova zvestoba je ostala neomajena. Med mojim petdnevnim potovanjem med ljudstvom, ko sem govoril neštevilnim množicam, sem bil globoko ganjen nad prijaznostjo in zaupanjem, s katerim sem bil povsod sprejet.»

«V preprostih besedah», je izjavil Churchill, «se bom dotaknil možnosti izidov volitev. Mnogo zaskrbljenih oči gleda na nas. Če Velika Britanija ne bo mogla dobiti močne, enotne in odločne vlade, ki jo bo podpirala resnična in trdna večina v parlamentu, se bo spremenilo vse ravnotežje ne samo v izmučeni Evropi, ampak na vsem svetu, ki se sedaj bori za to, da bo zopet vstal in ustvaril red iz nereda. Če bo naša dežela presla v politiko skupin in strank, ne bomo več zavzemali prostora, ki smo ga obsegli v svetu narodov s svojo politiko in s svojimi zmagami na suhem in na morju. Brez naše dejanske pomoči bo lahko svet spet zašel na nepravo pot. Brez našega vpliva na druge narode bomo izgubili zaupanje, ki smo si ga pridobili med vojno. V neverjetno kratkem času bi padli na mesto drugovrstne sile. Imam pa neomajno zaupanje v Britanijo. Verujem v nagonsko modrost naše preizkušene demokracije. Verujem da bo odločitev naroda opravičila upanje naših prijateljev vse povsod in da nam bo omogočila biti predstraža združenih narodov in vživati slovesa in našo moč.»

Govoreč o socialistih je dejal Churchill, da se je profesor Laski, predsednik laburističnega narodnega izvršnega odbora, ki ni član parlamenta, pokazal premočnega za Attleja. Nadzorovanje laburističnih ministrov po njihovi eksekutivi uničuje bistvo naših parlamentarnih ustanov in če bi se to nadaljevalo, bi pomenilo eno največjih sprememb v ustavnovni zgodovini Anglije.

Gospa Churchillova o ruskih otrocih

London, 1. Tanjug. — Med svojim obiskom v Rusiji se je gospa Churchillova zlasti zanimala za otroke in je posvetila mnogo časa ruskim otrokom. Mnogi teh otrok so bili vojne sirote. Skrb in ljubezen, ki jo tem otrokom izkazujejo v bolnicah, šolah in doma, sta zapustili posebno globok vtis ge. Churchillovi.

V svoji brošuri piše ga. Churchillova o tem: «V ruskem postopanju z otroci je nekaj posebnega, kar navaja otroke k ubogljivosti in dobremu obnašanju in ne zapušča nobenega sledu strahu. Prepričana sem, da v Rusiji sploh ne tepejo otrok.» Ko govori o odločnosti, izraža ga. Churchillova prepričanje, da bo izšlo mnogo pozitivnega iz trajnega sovjetsko-britanskega prijateljstva, «kajti narodi se zbližujejo vedno, kadar je treba zdraviti skupne rane», pravi ga. Churchillova.

Aretirani švedski novinarji

Stockholm, 1. — Dopisnik Tanjuga poroča: 5 švedskih novinarjev, ki so odšli brez dovoljenja v Lübeck, da bi proučili probleme transporta beguncev iz nemških koncentracijskih taborišč, je bilo aretiranih takoj po prihodu v Nemčijo in bodo prisilno vrnjeni s prvo ladjo na Švedsko.

Hacha umrl

Praga, 30. VZN. — Radio Praga je danes objavil, da je v Pragi umrl bivši predsednik Češke za časa nemške okupacije. Hacha je bil zaprt od petega maja.

Sovjetske žene v Parizu

Pariz, 30. AFP. — Gospa De Gaulle je včeraj popoldne priredila v čast delegaciji sovjetskih žena čajanko. Udeležila se ga je tudi gospa Catroux, od sovjetskih žena pa Bogomolova in Popova, sekretarka sovjetske sindikalne zveze.

Attlee je razgalil Churchillove uspehe

London. 1. Reuter. — Clement Attlee, vodja delavske stranke je v svojem govoru, ki je izzvenel kot odgovor na včerajšnji Churchillov radijski govor, označil Churchillove besede kot neosnovane zmes.

«Churchill nam je govoril o krasnem sprejemu, ki ga je bil deležen no svojem volilnem potovanju. Jaz mu to ne štejem v zlo», je dejal Attlee, «a vedeti mora, da je priznanje, ki ga je žel, namenjeno njemu kot voditelju naroda v vojni, ne pa kot voditelju konzervativne stranke. Jaz bi bil zadnji človek, ki bi zanikal njegove zasluge v vojni proti Nemčji, a je čisto drugačna stvar misliti, da je v bodočnosti neobhodno potreben in da narod, ako bi si hotel zagotoviti njegovo sodelovanje, bi moral doveliti, da njegova stranka prevzame vlado. Ta dežela ni bila in ne bo nikdar za to, da jo vlada en sam mož. Ministrski predsednik je imel srečo, da je bil podpiran od skupine zmožnih in iskrenih kolegov, brez katerih sodelovanja nam ne bi bilo mogoče priti do doseženega uspeha. Smešno bi bilo zatrjevati, da bo zasenčen angleški ugled v svetu, ako se konzervativna stranka ne povrne na vlado. Angleški vpliv ni odvisen od konzervativne stranke, temveč od junaštva naroda in naporov množic vseh strank in vseh slojev v teh petih letih vojne.

Churchill ve, da je bila lord Baldwinova narodna vlada montatura. Zakaj naj bi njegov pristop vse spremenil? On toži, da so volitve uničile vse tovarištvo, ko je vendar on sam prostovoljno v svojem prvem radijskem govoru znižal ton cele volilne borbe, medtem ko so ministri delavske stranke skušali obdržati razprave na polju principa in politike. Vedel sem, da ministrski predsednik misli še po starem o tem, kar je v času volitev dovoljenega in nedovoljenega in si je privoščil mnogo obširnejše popršče, a nikdar nisem mislil, da bo šel tako daleč in do take nehvaležnosti nasproti ljudem, ki so do njega bojili tako iskrenost in so ga toliko upoštevali».

Zaviranje bavarskih protifašistov

London, 28. Kakor poroča Reuter, odreja dekret, ki ga je izdal polkovnik Kagan, ameriški poveljnik zavezniške vojne uprave na Bavarskem, da protifašistična zveza na Bavarskem preneha z delom. Zavezniške oblasti so v začetku dopustile to zvezo ter ji dovoljevale sestanke. Zveza je organizirala protifašistične odbore po vseh mestih in vaseh na Bavarskem ter je imela 4000 članov.

Ta prepoved je druga te vrste na Bavarskem. Prva prepoved se je nanašala na bavarsko upornisko gibanje, ki je pod vodstvom dr. Ruprechta Herberta organiziralo vstajo tik pred prihodom ameriških čet in preprečevalo nacistom obrambo mesta. Podobne prepovedi, naperjene proti protifašističnim skupinam, so se pojavile tudi v Leipzigu, Duesseldorfu in drugod.

Po poročilih prič javlja agencija Reuter, da je zavezniška policija nedavno z orožjem razpodila demonstracijo 5000 ljudi, ki so hoteli v okviru protifašistične organizacije osvoboditi politične ujetnike iz Buchenwalda.

Pričakovati je, da te prepovedi ne bodo mogle biti dolgo v veljavi, ker bosta verjetno protestirali proti njim komunistična in demokratična stranka, priznani v Berlinu, ki je pod sovjetsko zasedbo.

Delo repatriacije v Švici

Bern, 2. AFP. V svojem uradnem komunikeju objavlja Federalni svet da so zavezniške oblasti predlagale federalnim oblastem, da bi skupno proučile možnost repatriacije državljanov zavezniških držav, ki so se zatekli v Švico in ki niso še imeli možnosti vrniti se domov.

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Akademija znanosti ZSSR

Moskva, 1. Tass. Včeraj se je vrnilo iz Leningrada več kot 1000 sovjetskih in tujih znanstvenikov, ki so šli v Leningrad, da tam prisostvujejo sejam ob priliki 220 letnice Akademije znanosti ZSSR. Leningrad, ki je bil točno pred enim letom osvobojen svoje blokade, je pripravil častnim gostom sijajen sprejem. Med svojim 4 dnevnim bivanjem v Leningradu so udeleženci zasedanja obiskali številne znanstvene institute in višje šole, se seznanili z mestom in okolico ter obiskali kraje zgodovinskih borb Rdeče armade. Že prvi dan svojega bivanja v Leningradu je velika skupina inozemskih biologov obiskala zološki institut in muzej.

Skoro neverjetno, pravi angleški biolog Huxley, da je bilo to novo poslopje, ki se je svetilo od čistoče in reda, poruseno od bomb in delno požgano od zažigalnih bomb. Pred 13 leti sem bil v Leningradu, je nadaljeval Huxley, že takrat je bil zološki muzej med najboljšimi na svetu. Ko sem sedaj prestopil njegov prag, sem se bal, da ne bom našel onih zakladov, na katere so leningrajski biologi po pravici ponosni. Nasprotno sem bil radostno presenečen ob pogledu na muzej. Njegove zbirke so se celo povečale. Prisrčno se zahvaljujem leningrajskim znanstvenikom, da so ohranili te zaklade svetovni znanosti kljub vsem težkim razmeram.

En dan svoje 4 dnevnega bivanja v Leningradu so tuji biologi in fiziologi prebili v slavnem mestu Koltuši, kjer je deloval veliki fizolog Ivan Pavlov. V institutih Pavlovega mesta, v bližini obleganega Leningrada, je znanstveno osebje tudi v dneh vojne nadaljevalo delo njihovega velikega učitelja. Pomanjkanje je prisililo osebje laboratorijev, da je nekoliko skrčilo program poizkusov na živalih, eprav je osebje samo živelo v nezakurjenih sobah, so vendar kurili laboratorije, kjer so živele poizkusne živali. Celo takšne razmere niso mogle vplivati ne njihovo delo.

Skupina botanikov z Vladimirjem Komarovim, predsednikom akademije znanosti ZSSR na čelu, je obiskala botanični vrt. Zgodovinarji, filologi, rektorji in profesorji največjih evropskih in ameriških univerz so bili gostje enega najstarejših višjih ruskih vzgojnih zavodov leningrajske univerze. Med tem kratkim bivanjem v Leningradu, so udeleženci zasedanja napravili več izletov v znano leningrajsko okolico.

Na svoji poti v Puškin, bivšo letno rezidenco ruskih carjev, je ena skupina obiskala Pulkovo, kjer je bil pred vojno sloviti observatorij. Gostje so se zelo zanimali za ta kraj, ki je za časa obrambe Leningrada predstavljal eno izmed glavnih bojišč. Iz bližnjega so nemški dalekostrelni topovi obstreljevali Leningrad in observatorij, od katerega je ostalo samo nekaj kamnov. Inozemski gostje so skrbno nabirali svete spomine: od granat ožgano zemljo in drobce porušenih observatorijskih teleskopov. Znanstveno osebje observatorija je seznanilo inozemske goste z načrti bodočega observatorija, ki ga bodo še letos pričeli graditi.

Zvečer 29. junija se je vršil v veliki operi ZSSR v Moskvi velik koncert za udeležence obletnice Akademije znanosti ZSSR. Na koncertu so sodelovali najboljši umetniki.

Višje šolstvo v SZ

Moskva, 2. Tass. V razgovoru z dopisnikom agencije «Tass» je predsednik odbora za višje šolstvo Kaftanov izjavil: «Sovjetska vlada polaga veliko važnosti obnavi višjih vzgojnih ustanov. Obnovljeno je bilo 720 višjih vzgojnih ustanov, ki že delujejo. V te zavode je vpisanih 435.700 študentov, profesorski zbor pa tvori 35.000 znanstvenih delavcev. Samo v Moskvi obstoja 71 višjih šol, v katere je vpisanih 93.000 študentov. Karakteristično je, da je sedaj v Moskvi 8.000 študentov več kot pred vojno. Zelo razveseljivo je, da je bila ogromna večina študentov izredno vestna pri svojem delu med vojno.

Po izjavi profesorjev in učiteljev kažejo izpiti, ki se sedaj vršijo, odlično znanje večine študentov, ki so zato po zaslugi nagrajeni z dobrimi redi. Posebno razveseljivo je, da so se izkazali študentje- veterani, ki so napravili strogo šolo vojne, za najboljše študente tako glede rednosti kakor tudi vztrajnosti v učenju. V vsakem mestu lahko srečamo v šolah mnogo študentov, ki so se vrnili v predavalnice naravnost iz bojišč velike domovinske vojne in ki polagajo izpite zelo častno.

Vojna je prinesla marsikatero spremembo v delovanje zavodov. V teku vojne so bile vpeljane v mnogih industrijskih panogah nove tehnološke metode, nove produkcijske metode pri vlivanju in spajanju jekla, itd. Te metode se sedaj zelo uporabljajo pri izdelavi streliva, orožja, letal, tankov ter tudi pri drugih važnih industrijskih panogah. Veliko izkustvo, ki je bilo pridobljeno v vojni, je popolnoma upoštevano v študijskih učnih načrtih. Višje šolske ustanove Sovjetske zveze se sedaj pripravljajo da sprejmejo nove skupine študentov, med katerimi bo mnogo demobiliziranih vojakov.

Na podlagi vladnega dekreta bodo uživali demobilizirani vojaki prednost pred drugimi. Po demobilizaciji se bodo vsi vojaki, ki so bili študenti, vrnili v svoje ustanove in univerze, da nadaljujejo delo, ki so ga zapustili pri odhodu na fronto. Ustanovljeni so bili posebni pripravljalni tečaji, ki jih vodijo najboljši profesorji, kjer bo bivšim študentom dana možnost, da si osvežijo svoje znanje. Studentje vojni veterani (navadni vojaki in narednik) bodo oproščeni pri študiju vseh dajatev in preskrbljeni z največjimi življenjskimi udobnostmi.

Moskva središče politične dejavnosti

Moskva, 1. Tass. — Dne 30. junija so prispeli v Moskvo predstavnik vlade in zunanji minister Kitajske Soong Tseven, namestnik zunanjega ministra ter v njunem spremstvu še druge osebnosti. Istočasno je prispel v Moskvo tudi sovjetski poslanik na Kitajskem Petrov. Na glavnem letališču so goste sprejeli namestnik predsednika sveta ljudskih komisarjev in ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov, namestnik ljudskega komisarja za zunanje zadeve ZSSR Lozovsky, namestnik ljudskega komisarja za zunanjo trgovino ZSSR Kaganovič, podpredsednik moskovskega sovjeta Jasnov, poveljnik mesta Moskve generalni poročnik Sinilov, ravnatelj protokola pri ljudskem komisarijatu za zunanje zadeve ZSSR Noločkov ter ravnatelj prvega odseka za Dalnji vzhod pri ljudskem komisarijatu za zunanje zadeve ZSSR Tunkin. Pri sprejemu so bili prisotni tudi člani kitajskega poslaništva s poslanikom Fupingčangom na čelu, poslanik Velike Britanije sir Archibald Kerr, poslanik ZDA Harriman, poslaniki, ministri in vršilci poslov drugih držav. Na letališču je bila postrojena častna četa in godba je zaigrala državni himni Kitajske in Sovjetske zveze. Letališče je bilo okrašeno s kitajskimi in sovjetskimi zastavami. Na moskovskem letališču je Soong Tseven držal naslednji govor, ki so ga tudi prenašali po radiju: «Z velikim veseljem sem prišel v prestolnico naše velike sosede Sovjetske zveze in v imenu kitajskega ljudstva in njegove vlade sporočam tople pozdrave ljudstvu in vladi Sovjetske zveze. Posebno sem vesel, da lahko tukaj čestitam armadi, ljudstvu in vladi Sovjetske zveze za sijajno zmago nad fašistično Nemčijo in da izrazim najglobljo občudovanje za neprekosljiv heroizem, ki so ga pokazali pod vodstvom maršala Stalina v tej svetovni vojni. Izražam svoje neomajno zaupanje, da bo odkrito in prijateljsko sodelovanje med Kitajsko in Sovjetsko zvezo zelo mnogo pripomoglo k vzpostavitvi trdnega svetovnega miru.»

Predsednik sveta ljudskih komisarjev ZSSR Stalin je imel s kitajskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom razgovor, kateremu so prisostvovali ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov, namestnik zunanjega ministra kitajske republike, sovjetski poslanik v kitajski republiki Petrov ter kitajski poslanik v ZSSR Fupingčang.

Dela obnove v SZ

Moskva, 1. Tass. — V Sovjetski zvezi se izvajajo po programu obsežna železniška dela. Stotisoči delavcev polagajo nove železniške proge in podaljšujejo že obstoječe ter tudi popravljajo med vojno poškodovane proge. Ta dela so že končana na progah, ki vežejo glavna industrijska področja: Donski bazen s Krivim Rogom, Moskvo in Leningradom in s prestolnicami osvobojenih republik. Na vseh teh progah je bil položen dvojni tir in obnovljen avtomatični zaporni sistem. Pričakujejo, da bo v letu 1945 položenih več tisoč kilometrov novih prog. Kmalu bo obnovljen promet na treh elektrificiranih progah na področju Krivega Roga. Letos bo zgrajenih 400 železniških postaj. Nove železnice so bile zgrajene v Uralu in zahodni Sibiriji. V graditvi je železnica med Uralom in Kuznjeckom ter med severnim in južnim Uralom. Nove železnice bodo omogočile povečati odvoz iz Kuznjevecka ter bodo omogočile dobavo goriva uralskim elektrocentralam ter surovin kovinski industriji. Graditev drugih novih železnic bo omogočila porast izvoza uralskega lesa. Nove železnice se grade tudi v centralni Aziji, Transkavkaziji in dolini Volge.

Kaj govore dejstva

Beograjska «Politika» z dne 28. junija pod gornjim naslovom pise:

«Iz same izjave britanskega veleposlaništva lahko izvajamo:

1) Da so zavezniki podvzeli proti članom slovenskega narodno osvobodilnega odbora na Koroškem akcijo «čisto vojaškega značaja».

2) Da so zavezniške vojaške oblasti aretirale in izgnale preko meje določeno število jugoslovanskih državljanov.

3) Da so zaprle jugoslovansko tiskarno.

4) Da so zavezniki vključili v «Posvetovalni odbor» 11 Avstrijcev in samo - Slovenca, kar je v primeri s številčnim razmerjem med tamkajšnjimi Avstrijci in Slovenci mnogo premalo.

5) Da izganjajo Slovence iz Koroške zato, ker so «jugoslovanski Slovenci» in se jim ne verjame, da so doma na Koroškem. Trditve veleposlaništva, da so vse te mere «čisto vojaškega značaja» in v soglasnosti z operativnimi navodili v pogledu umika jugoslovanskih čet ter da ta akcija ni imela nikakšnega političnega značaja, v ničemer ne opravičuje teh ukrepov. Kakšne vojne potrebe so zahtevale od zaveznikov, da so na primer zaprli na Koroškem slovensko tiskarno?

Navedena dejstva, katera je priznalo celo britansko velepostanštvo in jih poizkušalo opravičiti, ne nudijo v resnici niti približno popolne slike zavezniških ukrepov na Koroškem.

Vrnimo se na pritožbe britanskega veleposlaništva, ki so zapopadene v petih tečkah in katere se trudi da jih prikaže neosnovane:

1. Britanci so aretirali veliko število Slovencev, ki so poznani po svojem protifašističnem prepričanju. V dokaz temu moremo navesti samo mnogo konkretnih primerov. Omejili se bomo samo na nekaj izmed njih.

Kako je bilo s tiskarno

Marij Trgost je bil 4 dni zaporu v Beljaku, ker je delil protifašistične letake. Antifašista Kumar Adolf in Kumar Alojzij iz Sv. Vida na Glini sta bila zaprta zato, ker sta se hotela udeležiti 2. ženskega antifašističnega kongresa v Ljubljani. V Svečaku pri Bistrici v Rožu so bili zaprti antifašisti Konrad Svegel, Matija Vajsic in Ivan del Fadro. V Bistrici v Rožu je bil zaprt Hojcej Pepi. Na rojstni dan maršala Tita so bili aretirani in pridržani v zaporu brez vsakršnega razloga Tone Martinjak iz Srejaka, Tone Relj tudi iz Srejaka in Hans Kristof iz Kota, vsi iz obcine Sv. Jakoba. Na rojstni dan maršala Tita je bil tudi aretiran in zaslišavan na angleškem poveljstvu v Sv. Petru Janez Kajžnik. Istočasno sta bila aretirana v Sv. Petru pri Sv. Jakobu tudi Jože Kajžnik in Korent.

Dne 19. junija je bilo v raznih krajih Podjune aretiranih 31 Slovencev. Prijeti so bili v Sinči vesi in na cesti med to vasjo in Železno Kaplo. Vse so prepeljali v Velikovec. Njih usoda je neznana. V pričetku junija so bili v Lesaku pri Bistrici, v Rozu in Šmihelu pri Pliberku aretirani Slovenci; angleške okupacijske oblasti so tri odpeljale. Do danes se še niso vrnili. Aretacije so bile izvršene tudi v Sv. Vidu pri Podjuni, v Ločaku pri Baškem jezeru in drugih krajih.

Aretirani so bili celo člani Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora slovenske Koroške, kot na primer podpredsednik odbora Karl Brusnik iz Lobnika in tajnik Janšan Pirjevec. Ker je njiju aretacija izsvala obilo nezadovoljstva, so ju oblasti zopet izpustile.

Kdo je predstavljal „Landesregierung“. Kje so nacisti

2

Razstava tržaških slikarjev

Ob razstavi Mora, Černigoja, Cesarja, Lukežiča in Geica

Z velikim zanimanjem smo si ogledali pred dnevi razstavne prostore galerije na Korzu, ki so o njej tržaški listi zabeležili, da se je takrat zbrala v njej «bogata in nad vse važna zbirka del tržaških slikarjev iz prejšnjega stoletja in današnjih dni». Zastopani so bili slikarji Veruda, A. in J. Tominc, Scomparini, Malacrea, Parin, Flumiani, sodobniki Bergagna, Brumatti, Giordani, Lucano, Rossini, Sbisà in še nekateri drugi. Kakor so tedaj navedli tržaški listi, je hotela galerija na Korzu po dolgem in prisilnem presledku v novi atmosferi predstaviti tržaške slikarje in njih umetniško delo ter je povabila k otvoritvi zastopnike angloameriške oblasti in tržaško prebivalstvo.

Zanimivo je, da se je obenem priredila razstava tudi na Viale XX Settembre, kjer je razstavljalo svoja dela mnogo tržaških umetnikov, in so bila med njimi znana imena Moro, Righi, brata Daneo, Bergagna, Rossini, manj znani Devetta in drugi.

Ni naš namen na tem mestu obeležiti avtorje po njih umetniški vrednosti ali analizirati njihova dela. Prepuščamo to spretnejšemu peresu umetniškega kritika. Poleg tega pa so bili avtorji tako različni in se je pokazala med njihovimi deli tako velika kvalitetna razlika, da bi posebno o tej drugi umetniški razstavi zlepa ne mogli podati prave podobe. In navsezadnje na njej tudi niso bili zastopani tržaški slovenski umetniki, ki nedvomno spadajo v vodilno skupino tržaške upodabljajoče umetnosti.

Ko smo se zadnjič ustavili pred podobami na Viale XX Settembre, smo naleteli na našega Josipa Cesarja, ki nam je med drugim zaupal, da se pripravlja še tretja razstava trčaških slikarjev, pri kateri bodo sodelovali on sam, Černigoj, Geic, Lukežič in Moro. Takoj smo ga prijeli za besedo, se pozanimali za njihovo umetnost in se nazadnje odpravili kar v skromni Cesarjev atelje, da spoznamo dela in njihove tvorce. Zadržano smo se vzpenjali po stopnicah velike hiše vse tik pod njen krov. Cesar nam je med tem pripovedoval.

Beraški denar za dobra dela

Giuseppe Moro je mnogo razstavljal v Trstu in po vseh večjih italijanskih mestih, v Milanu, Benetkah, Veroni, pa tudi na Reki, Skozi življenje se je prebijal v nenehni stiski, nikoli se ni sprostil svojih težkih življenjskih skrbi. Od vseh strani so ga svoje čase izkoriščali in mu plačevali beraške cene za njegova dobra dela. Pri vsem tem ga pozna tržaški kulturni svet kot moža, ki mnogo premišljuje, tehta in meri, preden zgradi in svetu predstavi, kar je napravil. Moro ima svoj poseben način slikanja. Že po svoji naturi je meditativnega značaja in desetkrat preštudira sleherno svojo stvar, preden v njem dozori in se izlije na platno. Tako je njegovo delo. Redkokdaj se sam z njim zadovolji. In vendar ga navdaja lahna romantična koprena, čeprav so njegove barve sočne, nasičene, čeprav prevladujejo v njih rdeči toni, mešani z zelinimi in modrimi odseva iz njegovih slik mehka duša, nežen ideal. Moro ni realist, a tudi se nikoli še ni spozabil, da bi se njegovo delo kdaj izrodilo v spako. Kar je ustvanil, priča o vsem tem, njegove pokrajine, njegova tihožitja in kompozicije.

Mizar umetnik

Avrelij Lukežič (Luchesi) je prav dan prej shranil del svojih slik, ki jih je imel nekje na deželi, v Cesarjevem ateljeju. Cesar nam jih je kar od kraja pokazal. Tri ali štiri pokrajine, nekaj tihožitij in njegova lastna podoba. Nenavadno so nas presenetila ta dela. Pred nami niso bile slike diletanta ne akademika ne eksperimentista niti trabanta, niti človeka, ki bi se lovil za originalnostjo in učinki, bila so dela moža, ki resnično občuti svojo umetnost, a je nikomur ne vsiljuje. Na prvih dveh razstavah smo našli marsikaj takega blaga. Zato smo zadržano in rezervirano stopali v Cesarjev podstrešni atelje.

Lukežičeve slike so bile porazslonjene ob stojalu in zidu. Z globokim človečanskim čutom so podane krajine, tihožitja. Kar od kraja nas je zajel ta občutek. Široka umirjenost in lirika, bolest in turobnost, vse iznešene s plemenitim srcem. Rumeno pastozno klasje, ki valovi po polju, v ozadju megleni, a polni obrisi gričev, ki se v širokem loku izgubljajo v daljavo, dve tri sključene črne kmečke postave na široki cesti, sivo ozračje, temnosivo, skoraj črno nebo. Vse je tako preprosto, na prvi pogled skoraj enolično. A čim delj gledaš, tem privlačneje te priteza naše pečudna pokrajina Istre, tem bolj odkrivaš na njej vedno več odtenkov. Gledal sem to iskreno bolest in se spomnil edinstvenega Van Gogha. A lirika, ki se je vila iz Lukežičevih slik, mi je klicala v spomin našega Kosovela.

Slikar, umetnik po naravi. Z ogromno ljubeznijo, ki mu jo je hromela neprestana borba, — ob mizarskem rokodelstvu — za življenje njegove družine. Nekdanji časi so mu grenili življenje in kruh, a nikoli se jim ni hotel ukloniti. Nič ni mogel računati s priznanjem, prodajal je svoja dela za beraški denar, a vendar je šel mimo vseh struj in manir, črpal je globoko iz samega sebe. V samem sebi je našel moč, ki navdaja vse njegovo delo. Vsa dolga leta teme je videl luč, ki si skozi meglo utira pot v svobodo, do ljudi in njihovih src.

Uporna nemirna natura

Bledemu obrazu delavca, ki se z njega odražajo sledovi težkega življenja malega človeka, ki se z njega izlivajo mehke lirične poteze, ki priča o trpljenju in bolečini, je živo nasprotje čokata in čvrsta postava, koščeni obraz, široke ličnice, trdne in odločne poteze, ostri prodorni pogled, viharni zgovorni značaj Josipa Cesarja. Prav tak je tudi kontrast njunih slik. Cesar je študiral pri Černigoju in je njegov učenec. Njegove slike so razgibane, bojevite, kljubovalne, njegove barve intenzivne. Pri Lukežiču prevladuje oblina, lok in valjaste oblike, Cesarjeva kompozicija se lomi v trikotih, kolenu, komolcu, legi figure. Oglati elementi se gledalcu kljubovalno postavljajo po robu. Cesarjeve slike napravijo močan vtis, ker so doživete z energijo, kakor so pri Lukežiču z nežnim čustvom. V njih je nemir, Cesar se od leta do leta presnavlja; izpopolnjuje, sunkoma raste, razpoloženje se v njegovih slikah močno odraža. Zato je zanimiv njegov razvoj ki kaže vse od najstarejših slik dalje težko pot iskanja; oblike in barvne lestve. Spočetka se je pretakala v svetlih in medlih tonih, pozneje je prešla v temnejše in intenzivnejše barvne odtenke, v ostro začrtane oblike.

Tudi v tematiki sta si ta dva prijatelja različna. Lukežiča zanima narava v svoji tužni lepoti, navezana na človeka-kmeta, Cesarja žene odnos meščana do proletarca, vznemirjata ga meščanski razvrat in mizerija. Tržačan je, njegovi predniki so Istrani. Kakor v istrski pesmi se v njegovih barvah krešejo disonance in življenjska sila. Cesar zahteva, se upira, njegove slike vplivajo sunkovito, njegove barve škripajo kakor nenamazana kolesa. In prav v teh nasprotjih je našel svoj jaki umetniski izraz.

Med prvimi

Avgust Černigoj je že v letih, in vendar je njegov duh mlajši, borbenejši in živahnejši od vseh njegovih tržaških tovarišev. Pristen tržaški temperament, ki te zajame in povleče za seboj kakor brzica naših planinskih hudournikov. Njegovi duhovitosti, njegovim domislicam ni ne konca ne kraja. Njegova zgovornost žubori in sveži poslušalca in gledalca, da se nikoli ne utrudi, zlepa ne naveliča. Takega ga pozna ves Trst, takšno njegovo umetnost poznata Italija in Jugoslavija. In še delj, njegove umetniške dekoracije plujejo nenehoma v svet na stenah prekomorskih orjakov. Niti najzagrizenejši nasprotnik mu ni mogel odreči njegove veljave, pa čeprav ga je še tako odrival s prvih mest v tržaških vrstah. Nikoli mu ni zmanjkalo življenjske moči ne elegance. To najbolje izpričujejo njegove barve, ki se predrzno izlivajo iz najbolj kričečih tonov v najmilejšo ubluženost. In pri vsem tem odseva z njih globoko doživet občutek, umetniška duša, silno vsestransko znanje, ki mu daje legitimacijo, da udari v eno in drugo smer, pa čeprav njegov udarec nikoli ni robat ne rezek. A kaj bi še dosti govorili o njem, ko mu dajejo vso pravico njegova nešteta lastna dela, da nastopa kot eden prvih v naši tržaški družbi.

Najmlajši med vsemi je menda Toni Geic, ki se je v zadnjem času posvetil lesorezu in linorezu. Pred leti je razstavljal po Trstu še svoja olja, sedaj so mu rezi orodje in izraz njegove umetnosti. In v njih si je pridobil rutino; kakor redkokdo. Pri tem je ostal uravnovešen, se je izoblikoval v trden značaj, ki nikoli ne uskoči svojemu jazu, ki nikdar ne zajde v ekstrem iz ubrane zaokroženosti svojih čuslev. Razstavljal je svoj čas na Sardinji, kamor so ga pahnili v vrste kazenskih bataljonov, v Viddnu in drugod, poleg Trsta. Njegovi problemi so morala, njegovo iz življenje je pokrajina, cesta, gora, cerkev, ljudje od otroka do potnika in rudarja. Kritika, ki ga bo presojala na bližnji razstavi, bo našla v njegovih delih hvaležen teren za svoja razglabljanja in dognanja.

Danes otvoritev v „Galleria Trieste“

V torek, 3. t. m. bo ob 16. uri v «Galleria Trieste» Viale XX Settembre otvorjena razstava petih tržaških umetnikov, ki so nasemu občinstvu že dobro znani.

Oljnate slike bodo razstavljali: Černigoj, Moro, Lukežič (Luchesi) in Cesar, lesoreze pa Toni Geic.

Vsak umetnik ima na razpolago po en razstavni prostor.

Okrajna skupščina za Miren

Pretekli teden se je sestala prvič po osvoboditvi naše Primorske okrajna skupščina za Miren. Zadnjič se je sestala v tistih najtežjih dneh, ko je po Primorski divjala okupatorjeva ofenziva, v dnevih, ki jih ne bomo nikdar pozabili. Današnja skupščina je imela kot glavno točko izvolitev okrajnega sodišča in volitve nadomestnih članov okrajnega odbora, ker so bili ob reorganizaciji odtegnjeni nekateri člani v na novo ustanovljeni černiški okraj. Govor je imel tov. Dujc, član Pokrajinskega odbora, ki je posebno poudaril naše sodelovanje z zavezniki v borbi proti skupnemu sovražniku in delo svetovne reakcije, ki danes vlaga vse svoje sile v delo proti naši narodni oblasti. Po kratkem govoru, ki ga je imel tov. Jurca, v katerem je razložil delo in potrebe okrajnega sodišča, so odposlanci izvolili sodišče. Izvoljeni so bili štirje najzavednejši člani.

Okrajna skupščina je tudi sklenila, da bodo med šolskimi počitnicami popravili šole, da se bo lahko po končanih počitnicah znova pričel pouk. Nadalje naj se vršijo mitingi, ki naj bodo resne ali pa zabavne vsebine. Le pri slednjih je dovoljen ples. Referent za prosveto naj skrbi, da se bodo ustanovile po vaseh čitalnice in bralni krožki. Vsak odsek okrajnega odbora naj skliče po potrebi konference svojih podrejenih referentov, na katerih naj jim da potrebna navodila. Pobiranje davkov se mora vršiti brezpogojno v pisarnah krajevnih NNO. Ob priliki mlačve pšenice naj se pobirajo prostovoljni prispevki za reveže v okraju. Nadalje naj se da živinozdravniku navodila, da bo svojo službo vestno vršil. Na podlagi sporazuma med krajevnimi in okrajnimi NOO naj se dela na polju obnove predvsem pri popravilih zasilnih stanovanj in gospodarskih poslopij.

Iz konference so bila poslana protestna pisma vladam Velike Britanije in Združenih držav Amerike. Poslano je bilo tudi pozdravno pismo vrhovnemu komandantu Josipu Brozu-Titu in Pokrajinskemu protifašističnemu odboru.

Ljudsko zborovanje v Dolini

V nedeljo 1. julija se je v vasi Dolina zbrala na popoldanskem mitingu množica domačinov in okoličanov. Kaj je prignalo ljudi od blizu in od daleč na ta sestanek, je na kratko brez slepomišenja povedal predsednik krajevnega narodno osvobodilnega odbora, ki je v svojem nagovoru rekel med drugim tole: «Danes smo se zbrali na tem mestu zato, da pokažemo, kaj smo in kdo smo. Se so med nami smeti, ki nas ovirajo. Dokler se teh smeti ne iznebimo, naša pot ne bo gladka. Končali smo borbo z orožjem, toda nadaljujemo s politično borbo, ki jo moramo prav tako uspešno dokončati. Dokončali jo bomo uspešno, ako bomo tudi za naprej zaupali našim voditeljem in bomo med seboj enotni».

Za njim je tajnica okrajnega odbora tov. Bojana spregovorila o naši narodni oblasti, za katero je ljudstvo dalo ogromno krvi in žrtev in ki jo je treba ohraniti tako, kakršno hoče ljudstvo ter jo obraniti pred elementi, ki še danes na vasi in v občini rovarijo proti ljudstvu».

Po podrobni razlagi ustroja naše narodne oblasti je govornica pozvala navzoče, da tudi v bodoče hrabro vztrajajo v borbi proti reakciji in utrdijo s krvjo pridobljeno bratstvo slovenskega in italijanskega naroda.

Naslednji je govoril tov. Grmek Alfonz - Izidor(tajnik Okrožnega narodno osvobodilnega odbora za tržaško okrožje. Opozoril je zbrane na dragocenost naše s krvjo priborjene demokracije, ki je resnično demokracija v polnem smislu besede in ki se jo je treba zato tudi posluževati. Krepko je udaril po domačih fašističnih izrodkih, rekoč: «Danes, ko usoda Primorske pravno še ni odločena, skušajo razni fašistični elementi škodovati ljudstvu. Marsikdo, ki je še včeraj nosil črno srajco, se danes ponuja zaveznikom kot lojalen državljan. Toda vprašam vas: Ste mar vi pooblastili dotične ljudi, da hodijo v Milje k zavezniškim oblastem, kjer se ponujajo za župane. Tisti, ki so se še včeraj borili proti zaveznikom, hodijo danes k istim v imenu ljudstva. Dokler ne bomo pometli s takimi izmečki, ne bomo svobodni. Toda kot smo se znali boriti proti okupatorju, se bomo znali boriti tudi proti tem izmečkom. Borili se bomo proti vsaki reakciji, pa najsi bo ta v katerikoli obleki. Naša dolžnost je, da ohranimo narodno oblast v tisti obliki, v kateri smo jo zgradili».

Ljudstvo je z navdušenjem pozdravilo te besede ter protestiralo proti fašističnim podrepnikom.

Sledil je referat o združništvu, v katerem je tov. ok na kratko seznanil poslušalce z zgodovino slovenskega zadružništva od prvih primitivnih staroslovanskih zadrug do današnjih zadružnih organizacij. Poudaril je veliko važnost zadrug, ki so temelj bodočega gospodarstva, ter terjajo zato poživitve. Ljudstvo mora, predno se loti obnove zadrug, dobro razmisliti, kakšna vrsta zadrug mu bo najbolj odgovarjala. Zato naj se v Dolini osnuje pripravljalni zadružni odbor, ki bi skupno z že postavljenimi odbori za Rismanje, Boljunec in Boršt rešil vprašanje, kje in kakšna zadruga naj se postavi za bivšo občino Dolino.

Ljudstvo je z zadovoljstvom sprejelo nadaljni predlog tov. Izidorja, naj bi se osnovala enotna zadruga, v katero bodo vključene vse panoge gospodarstva.

Ob zaključku je v imenu vaščanov spregovoril še tov. Adamič: «Reakcija skuša izpodriniti našo s krvjo priborjeno narodno oblast. Znova hoče postavljati stare župane, uvajati občine, davkarije itd. Naša sveta dolžnost je, da podpremo našo oblast. Pravico imamo do tega, da izvolimo, kogar hočemo. Ob vsaki priliki moramo potrditi to, za kar smo se žrtvovali. Dolina je bila kot globoko zavedna vas vedno trn v peti fašistom. Glejmo, da tudi danes obdržimo pravico do samostojnosti!»

Ljudstvo je z navdušenimi vzkliki potrdilo svojo pripravljenost za obrambo lastnih pravic. S pesmijo na ustih se je množica razšla v zavesti, da bo tudi tokrat kot vedno razkrinkala in onemogočila domače fašistične zajedalce.

Stenčas povsod!

Stenski časnik je za marsikoga izmed onih naših rojakov, ki so do osvobojenja živeli v okupatorjevih postojankah, novost. V partizanih pa se je stenski časopis udomačil. Pravi razmah pa bo doživel šele sedaj. Poročajo nam, da imajo mladinci in pionirji na Cerkljanskem prav zanimive stenske časopise-stenčase. Tudi škedenjski pionirji so si ustanovili svoj stenčas.

Stenčas utegne opraviti med našim narodom v kulturnem pogledu prav važno nalogo. Da je to pomembna panoga kulturnega udejstvovanja, dokazuje že dejstvo, da je pomembna panoga kulturnega udjestvovanja, dokazuje že dejstvo, da je vnesen v začasni učni načrt osnovnih šol, kjer se uvaja od tretjega razreda dalje.

V Sovjetski zvezi ima stenski časopis vsaka tovarna, vsah kolhoz, vsaka vas.

Stenčas objavlja prispevke sotrudnikov iz svojega okolša. Na ta način se preprosti ljudje vadijo v izražanju in podajanin svojih misli, vodijo polemike o aktualnih vprašanjih in si s tem bistrijo duha in se vadijo v pisanju člankov.

Stenski časopis naj bi bil časopis v malem, nekako glasilo kraja ali organizacije, ki ga izdaja. Če bo znal urednik stenčasa pravilno usmeriti svoje sotrudnike, bo mogel stenski časopis obravnavati vsa vprašanja, gospodarska, zadružna, socialna, politična in prosvetna vprašanja. Stenski časopis pa nam lahko pomore odkriti tudi ljudske talente v pesništvu in pisateljevanju.

Pri nas na Primorskem bo imel stenčas še prav posebno nalogo. Naša mladina, ki je obiskovala le italijanske šole, ima pred seboj še mnogo učenja, da se izpopolni v znanju svoje materinščine. Stenčas z dobrim urednikom more tu mnogo koristiti in dopolniti delo večernih tečajev.

Iz zgoraj navedenih razlogov je torej potrebno, da si vsi prosvetni delavci zastavijo kot eno izmed prvih nalog izdajanje stenčasa.

Zborovanje naših aktivistov v Trstu

Dne 1. julija dopoldne je bilo v dvorani kina Marconi zborovanje aktivistov osvobodilnega gibanja rajona Sv. Jakoba z Rocolom. Z viharnim navdušenjem 500 delegatov in poslancev je bil sprejet sklep o organiziranju rajonskega komiteta slovensko-italijanskih protifašistov (CEAIS). Izvolili so plenum 54 tovarišev in tovarišic obeh narodnosti in z navdušenjem sklenili še bolj poglobiti in utrditi bratstvo tržaških Italijanov in Slovencev.

Roditeljski sestanek v Škednju

Včeraj smo se škedenjski očetje in matere zbrali drugič v svobodi na roditeljskem sestanku. Pogovorili smo se, kako smo rešili nalogo s prvega sestanka v mesecu maju. Naloga je bila: vsak oče in vsaka mati se bosta potrudila, da bosta svoje otroke navajala, da začnejo doma in zunaj govoriti pravilno slovenski jezik. Ugotovili smo, da smo nalogo le zaenkrat delno izpolnili.

Zadnjič izvoljeni roditeljski svet ni mogel opravljati dobro vsega dela. Cutila se je potreba po razširitvi. Izvolili smo nove člane, tako da ima sedaj vsak izmed osmih terenov svojega zastopnika.

Šola je precej pokvarjena. Treba jo bo popraviti. Krajevni NOO mora čimprej začeti s popravilom šole.

Nujna je potreba šole za mladino. Zato smo sklenili, da se z vpisovanjem prične takoj. Večerni tečaj že obstoja. Čuti se potreba še po enem takem tečaju, ki bi ga obiskovali tisti, ki slabo obvladajo jezik.

Ker živimo v posebnih razmerah, bomo uporabili namesto knjig tedensko prilogo «Primorskega dnevnika» «Mlado svobodo».

Prepričani smo, da bodo naša prizadevanja rodila tiste sadove, ki si jih želimo.

Uprava državnih gozdov

Odkar je bila v Gorici razpuščena Narodna zaščita, se v vedno večjem številu vračajo stari in znani, četudi preoblečeni fašisti, ki zahtevajo odstranitev sedanje uprave in jo smatrajo nakako za razveljavljeno. Včeraj je prilezel na dan znani fašist dr. Giovanni Maria Simonato, predsednik bivšega «Istituto di Cultura fascista di Gorizia» in prevzel mesto glavnega inspektorja državne knjižnice v Gorici. Danes se že srečno vrača iz begunstva Roberti, bivši kapetan v «Milizia forestale» in poveljnik gozdov slovenskega Primorja, dokler so jih smatrali za last Italije. Ob osvoboditvi Gorice je zbežal. 29. junija sta prišla dva zaveziniška oficirja v spremstvu Robertija na sedež Uprave državnih gozdov slov. Primorja v gozdni stavbi v Solkanski ulici. Pokazala sta odredbo, s katero se razpušča «gozdna milica» (Milizia Forestale), obenem so vsi trije pozvali našo upravo, naj tekom enega dne zapusti stavbo, ker je to last — po njihovi izjavi — bivše fašistične milice. Uradnik jim je dal vedeti, da ne bo njegov urad na nonben način razpuščen in zakoni, ki govore o kakšni fašistični milici, ne morejo veljati za njihovo upravo, ker je uprava državnih gozdov na slovenskem Primorju, kot so Trnovski gozd, Idrijski, Grgarski in drugi, vsi na oni strani demarkacijske črte. Na tej strani sta samo Panevec in Sabotir, če jih sploh lahko imenujemo gozdove. Kar se tiče stavbe, ni to last fašistične milice, ker je bila zgrajena s sredstvi Idrijskega državnega gozda in to še v avstro-ogrskih časih, ne pa pod Italijo.

Gozdovi so vsi onstran demarkacijske črte in je Gorica stoodstotno navezana na les in drva teh gozdov, e je v interesu zavezniških oblasti, da bo Gorica preskrbljena z lesom in drvmi, potem je nujno potrebno, da ostane uprava teh gozdov, kakor je, in da nemoteno obratuje v neposrednih stikih s prebivalstvom Gorice.

V obratnem slučaju pa se Roberti moti, če misli, da bo iz gozdne stavbe v Solkanski ulici segal v gozdove slovenskega Primorja, kot v času, ko je poveljeval v «Milizia Forestale».

Skrb za prehrano

Prehranjevalni oddelek pri Izvršnem odboru za Goriško je začel trgovati z lesom, da zboljša stanje prehrane v mestu in okolici. Iz Trnovskega gozda izvaža drva v Furlanijo v zamenjavo za koruzo, pšenico, rž. V štirih dneh je šlo v Furlanijo nad 600 kvintalov drv v zamenjavo za 600 kvintalov koruze. Velik del tega živeža je bil že od dan najbalj izčrpanim okrajem kakor Tolmin, Grgar, Apdovščina.

IZ JUGOSLAVIJE

Pravica do vojne škode

Zavezniki bodo morali pri odmeri vojne škode upoštevati ogromne žrtve jugoslovanskih narodov

Beograd, 1. Tanjug. — Časopis «Borba» objavlja uvodnik Mitra Bakića pod naslovom: Jugoslavija mora dobiti pravično nadomestilo za vojno opustošenje.

Jugoslavija s polno pravico pričakuje, da bodo njene pravice do vojne škode zagotovljene in spoštovane sorazmerno z njenim sodelovanjem v tej veliki osvobodilni vojni, v sorazmerju z razrušenjem narodne imovine, z izgubo narodnih dohodkov in v sorazmerju z izgubo najdragocenejšega, ljudskih življenj.

To zahteva demokratična federativna Jugoslavija, to pravico zahtevajo od zaveznikov jugoslovanski narodi. To nam narekujejo splošna ljudska načela, namreč, da se pravice posameznikov in narodov merijo po odnosih do fašizma ter v odnosu boja proti fašističnim zavojevalcem, to zahtevajo zaradi žrtev, darovanih v tej vojni, v skupnem boju za ljudske pravice in narodno svobodo.

Po 6. aprilu 1941, ko so Nemci pričeli pustošiti po naši državi, je sorazmerno najbolj oškodovano naše gospodarstvo. Naša živinoreja je izgubila polovico predvojnega števila glav. Od skupnega števila sadnega drevja in trt je uničenih 28%. Nič manjša škoda ni prizadeta mnogim našim mestnim gospodarskim ustanovam. Cela vrsta mest v naši državi je popolnoma uničenih. Popolnoma uničenih je tudi 25% industrijskih podjetij, delno uničenih pa preko 40%. Tudi železniški promet je bil zelo prizadet. Velika izguba je zadela tudi narodne dohodke zaradi nazadovanja vsega gospodarskega življenja v dobi 4 let.

Toda največjo in neprecenljivo škodo predstavlja izguba ljudskih življenj. Po dosedanjih podatkih je Jugoslavija v času te vojne izgubila okoli 1,685.000 prebivalcev, od katerih je 1,401.000 civilnih oseb, ostalo so vojaki s povprečno starostjo 22 let. Zaradi vojne je onesposobljenih 425.000 oseb. Vojnih ujetnikov je preko 160.000, internirancev 320.000, prisilno odvedenih na delo 270.000 in prisilno preseljenih 530.000. Posebni interesi posameznih zaveznišklh dežel ne smejo biti zapreka skupnemu cilju «Združenih narodov» za zavarovanje miru in pravičnega povračila.

Na braniku pridobitev narodno osvobodilne borbe

Beograd, 30. Tanjug. — Naši bivši ujetniki in interniranci v Nemčiji stoje na braniku narodno osvobodilne borbe. Predsednik jugoslovanske vlade maršal Tito je prejel iz Mannheima pismo, v katerem pošiljajo bivši jugoslovanski vojni ujetniki, ki se nahajajo v zbiralnem taborišču v Mannheimu, pozdrave maršalu Titu. V pismu med drugim pravijo: «V času vse narodno osvobodilne borbe, ki ste jo vodili Vi, smo mi, čeprav smo bili daleč od Vas in svoje domovine, bili z Vami tudi v najtežjih dneh te osvobodilne borbe in trdno verovali v zmago pravične stvari jugoslovanskih narodov. Na povratku v osvobojeno domovino se zaklinjamo, da bomo čuvali kot zenico svojega očesa svete pridobitve narodne osvobodilne borbe, da bomo stavili vse svoje fizične in duševne sile v službo za materialno in duhovno obnovo naše trpeče in razrušene domovine ter da bo pri vsakem našem delu naš vrhovni zakon, čuvati bratstvo in edinstvo jugoslovanskih narodov.»

Maršal Tito je prejel preko naše vojne misije v Franciji tudi pismo od bivših jugoslovanskih vojnih ujetnikov, ki se sedaj nahajajo v Saint Bostelu. V prilogi k pismu je proglas, v katerem se naši vojni ujetniki in interniranci obvezujejo da bodo stavili vse svoje sile v obrambo pridobitev narodno osvobodilne borbe.

Obsojeni ustaši

Zagreb, 2. Tanjug. — Vojaško sodišče v Zagrebu je izreklo 45 smrtnih obsodb, med njimi proti Mogr. Hermogenu Maksimovu, patriarhu hrvatske pravoslavne cerkve, Ismetu Milentiću, zagrebškemu muftiju, in proti škofu bivše hrvatske anglikanske cerkve. Obtoženci so dobili svoje visoke položaje od Pavelića in so se odlikovali v svoji vnemi v službi ustašev.

TRŽAŠKI RADIO

Torek, 3. Julija

6,58 otvoritev, 7 jutranja glasba, 7.10 čitanje sporedov, 7.15 poročila v italijanščini, 7.30 poročila v slovenščini, 8 karakterni sekstet Cozziani, 8.30 zaključek.

12.20 otvoritev, 12.30 znani pevci, 13. napoved časa. Poročila v italijanščini, 13.15 poročila v slovenšini, 13.30 zbor harmonik pod vodstvom Saverije Zacutti, 14.10 obvestila svojcem, 14.30 zaključek.

18.58 otvoritev, 19 obvestila svojcem, 19.20 mladinska ura, 20 napoved časa. Poročila v italijanščini, 20.15 poročila v slovenščini, 20.30 komorna glasba: izvaja pianistka Xenia Zidarič, 21.15 komorna glasba: izvajata sopran Margherita Voltolina, pianist Valdo Medicus, 21.45 sinfonična glasba, 22.15 «Poslednja zapoved» radijska igrica od Molke in Quazzolo, 23 zadnje vesti v italijanščini, 23.10 zadnje vesti v slovenščini, 23.20 Plesna glasba, 24 zaključek.

Naši interniranci

V taborišču Ravensbrücku so bili:

Sabič Antonija, 1927, Reka, *Petričić Ana*, 1914, Reka, *Perčan Veronika*, 1923, Pula, *Perčan Danica*, 1924, Pulj, *Ferlin Marija*, 1924, Pula, *Pamič Marija*, 1929, *Petrič Marija*, 1911, Pula, *Fornazarič Zlatka*, 1924, Pula, *Tekovič Fumica*, 1922, Pula, *Medvedik Dora*, 1920, Klana, *Sirola Zora*, 1885, Klana, *Vesnaver Luiza*, 1906, Opatija, *Medica Marija*, 1912, Pula, *Dandura Baldo*, 1919, Plomin, Pula, *Mikulič Albina*, 1921, Pula.

V Bernau am Chiemsee so bili:

Bertol Stanko, Bavčon Ljubomir, Burger Mihael, Horvat Ivan, Jankovic Ivan, Kepic Anton, Kozelj Joze, Križan Ivan, Kuret Franc, Lenart Filip, Lesjak Edvard, Makovec Boris, Martineo Ivan, Medvešek Franc, Mlakar Alojz, Mulec Anton, Nachtigal Ivan, Novosel Marija, Pajek Anton, Žigon Sava, Pečar Joze, Perne Ivan, Pintar Andrej, Puškar Drago, Ribnika Anton, Rupar Anton, Skok Vladislav, Sočec Pete, Simeno Milan, Špicek Ivan, Štumberger Janez, Subat Ivan, Tratnik Ivan, Uran Ivan, Bizin Jože, Zajšek Karel, Zavrl Jože, Zontar Janez, Zontar Ludvik, Kovačič Rudolf.

Smrt grobarjem slovenskega naroda

Pred dnevi se je vršila pred vojaškim sodiščem v Ljubljani razprava proti dvajsetim vojnim zločincem — domačim izdajalcem, ki so bili obtoženi največjega zločina nad našim narodom, namreč sodelovanja z okupatorjem. Sedemnajst teh zločincev je bilo obsojenih na smrt, med njimi glavni gestapovski in domobranski rabelj, bivši policijski nadporočnik Hlebec, ki je bil obsojen na smrt z obešenjem. Trije so bili obsojeni na daljše zaporne kazni.

Vsi ti zločinci se niso nič razlikovali od nemških krvnikov, s katerimi so tekmovali v grozodejstvih. V policijskih zaporih so svoje žrtve živinsko pretepali, obešali za noge, jih posajali na elektri[illegible] stol in jih mučil na najogabnej[illegible] načine. Posredno ali neposredno [illegible] zakrivili množične pokolje ne[illegible] ščitenega prebivalstva.

Vrsto zločinov so zaključili z m[illegible] ćeniško smrtjo tov. Vita Kraigh[illegible] ja in njegovih enaindvajsetih [illegible] varišev. Razprava je bila jav[illegible] Ker je bila sodna dvorana nab[illegible] polna, so bili pred sodno palačo p[illegible] stavljeni zvočniki, okrog kate[illegible] se je zbrala tisočglava množica, [illegible] prisostvuje kaznovanju in da [illegible] duška svojemu srdu nad strašn[illegible] krivicami, katere so povzročili [illegible] stapovski in domobranski [illegible] činci.

Vaška vzajemnost

Dane pri Sežani je majhna vas. Kmetje niso posebno premožni, toda so zelo zavedni in so aktivno sodelovali v Osvobodilni borbi v najhujših časih ravno tako, kakor danes utrjujejo svojo narodno oblast in delajo pri obnovi. Narodni osvobodilni odbor je sestavljen iz pridnih delavcev, ki so se prekalili v borbi in so zato kos vsakemu problemu. Tudi vsa mladina te vasi je sodelovala v narodni osvobodilni borbi. Danes ta mladina z vsemi močmi pomaga pri utrjevanju svoje oblasti, ki si jo je sama priborila.

V nedeljo ni bilo doma moških članov družin. Za njih nedelja ni bila dan počitka po dnevih napornega dela. Zbrali so se skupaj in odšli na travnike svojega sovaščana, kateremu je padel sin kot partizan. Ko sem prišel v vas okoli osme zjutraj, sem srečal odbornika, ki se je s koso vračal proti domu. Pozdravila sva se, nato mi je takoj pričel raziagati, da so vsi ostali na travnikih, da je bil tudi on, da pa je moral domov, ker je dobil odgovorno mesto v okrožnem odboru in mora zato današnji dan posvetiti tej nalogi. Zato je ostalo na travnikih se šestnajst mož, ki so do takrat, ko jih je on zapustil, že pokosili tri velike parcele sena.

Tako se naše ljudstvo bori za iste ideale, kot se je borilo preje z orožjem v roki. Danes so zamenjali puško za srp, koso, kladivo, plug, toda cilj je se vedno isti. Skupna borba za srečnejšo bodočnost, borba za svojo oblast. Ljudje ki so si to oblast priborili z orožjem v b[illegible] bi proti fašizmu, si jo bodo [illegible] tudi obdržati z marljivim delom.

Ta vas ni edina, ki nam je lah[illegible] za vzgled, kako naj si ljudstvo p[illegible] maga. Nešteto vasi je masovno s[illegible] pilo v borbo z orožjem, a zdaj [illegible] je doseglo svojo osvoboditev, st[illegible] v borbo za obnovitev z nič ma[illegible] šo silo.

Kulturno delo v Škednju

Krajevni NOO v Škednju se v[illegible] stransko trudi za dvig kulturn[illegible] življenja. Ustanovil je tečaje [illegible] slovenščino, zbira gradivo in [illegible] za igralsko skupino, sestavlja [illegible] ske zbore in poskuša osnovati [illegible] no čitalnico in knjižnjico. Radi [illegible] ga je pozval prebivalstvo svoj[illegible] okraja, da z darovanjem knjig [illegible] knjižnjico pomaga na noge [illegible] tej novi pridobitvi. Po hišah [illegible] marsikje knjige, zapuščene po [illegible] nih omarah, katere so lastniki [illegible] prebrali in bi jih z lahkoto d[illegible] vali v knjižnjico, da jih berejo [illegible] drugi. Na ta način bodo koris[illegible] vsem prebivalcem. Krajevni [illegible] svetni tajnik je izdal poziv na [illegible] bivalstvo kraja, da daruje knjig[illegible] knjižnjico krajevnemu knjižnj[illegible] ju Srečku Sumanu, bančnemu [illegible] radniku, Via di Servola št. 83, ki [illegible] bo uredil. Pripravil bo vse pot[illegible] no za dobro poslovanje knjižnj[illegible] Do sedaj je zbranih nekaj čez [illegible] knjig, kar je za naš kraj vse p[illegible] malo. Zato naj nihče predolgo [illegible] čaka in naj čimpreje prispeva [illegible] svojin moceh za našo knjižnjico.

POIZVEDBE

BANDELJ SILVANO, 3. četa 1. bat. 4. brig., in BANDELJ SANTINO, 4. bat. 4. brig. 15. div. 4. armada. — Olga Zudič, Lazret Risano 15, Koper.

KOCJANČIČ JOLAND, 2. četa 3. bat. 15. brig. 15. divizije, ujet v Zuženbergu. — Kocjančič Josip, Labor 32, občina Marežige ali Memon Ana, Trst, via Severi 4.

KOCJANČIČ GULJANO, roj. 29.5. 1926, bil v Italiji, nato v partizanih. — Kocjančič Josip, Labor 32, občina Marežiga.

PETERLIN PETER, roj. 18. 12. 1924 v Il. Bistrici. — Peterlin Jožefa, Il Bistrica.

PROSEN JOŽE, roj. 1914, Vrbica. — Prosen Marija, Vrbica 19, Il. Bistrica.

RAZPAR STANISLAV, roj. 1912, Vrbica. — Razpar Vera, Vrbica 14, Il. Bistrica.

PRIMC JOŽE, roj. 1909. — Primc Mira, Vrbici 13, Il. Bistrica.

PROSEN ANDREJ, roj. 1906, Vrbica 21, — Prosem Angela, Vrbica 21, Il. Bistrica.

RAZPAR IVAN, roj. 1906 v Vrbici 15. — Razpar Nada, Vrbica, Il. Bistrica.

RUKLI ALOJZ, roj. 1915, odpeljan v Nemčijo, in brat Rukli Jože, roj. 1913, zadnje vesti iz Tunisa, Afrika. — Rukli Marija, Kobarid, Staroselo 63.

COLJA ALOJZ, odpeljam iz via Coroneo. — Druž. Colja, Nabrežina 23.

Z